

sussin, Camps Merc. (*Folk. Men.* 1, 108). Eiv. *acina* («*asina*: aquí», PzCabr.). *Acti-deçà* locució que amb el sentit de 'més ençà de' és molt viva a Mallorca (BDLC XIII, veg. *allà-deçà*), Eiv. (PzCabr.), però també en parts del cat. occid. Sud (anotada a Sarroca de Ll. i a la Granja d'Escarp, 1935, referint-la a l'una ribera o altra del Segre i de l'Ebre).

AQUÍ. Queda explicada, a propòsit d'*ací*, la gènesi d'aquest adverbi, partint de l'èrmon *ΕCCUM HIC*,¹⁵ i la forma com s'hi va desenrotllar l'oposició de sentit amb *ací*. També *aquí* és tan antic com la llengua. Ja en les *Hom.*: «Prophecie evacuabuntur, sive lingue cessabunt, sive sciencie destruentur': això vol dir --- que totes les prophecies cessaran e-l dia del judici: no serà d'*aquí* enant a predicar; en aquel loc seran totes coses acabades ---» (f° 2v3), o sigui *serà*='hi haurà', 'd'allí endavant no hi haurà lloc a predicar'. Hi tenim, doncs, l'ús d'*aquí* com anafòric.

L'ús d'*aquí* com a adverbi-pronom de 2.ª persona es troba també tot seguit: «Pere crida: —Sus! Sus, doncs, d'*aquí*, en mal guany, e tornats en vostre loc! —E de continent Arnaud se trobà en son lit croi e mesquí e pobre, en casa de Pere, axí com d'abans solia estar, e Pere dix-li axí: --- Desconexent, truan, asnàs, vil! Levats d'*aquí*; agranats l'estable, e ense-llats-me lo rocí e torcats-li bé los peus!», Eiximenis (*Terç*, cap. 91, *NCL.* vi, 42.21, 28); i ja hem vist exs. on *ací* i *aquí* figuren junts i oposant-se, des del principi, amb *ací*, pronom de la proximitat immediata, íntima, al *jo*, mentre que *aquí* no en marca allunyament però només proximitat vaga: això és el que expressa *aquí* en un gran nombre d'ocasions, i d'altra banda hi ajudava molt la influència de la síl·laba *aq-* que era certament la d'*aqueix*, però no essent sinó més, o tant, usats *aquell* i *aquest*, que també hi tenien *aq-* en comú, això feia que *aquí* fos molt apte (no pas menys que *això*) per expressar tota mena d'expressions vagues de proximitat al lloc on som.

Això féu que *aquí* esdevingués el pronom més adequat al paper de mer anafòric, pronom de referència a un lloc ja expressat o merament al·ludit, és a dir excel·lent traducció del ll. *ibi*: és ja el valor que té en les *Homilies* i el que veiem en els vells clàssics següents. Per al rei En Jaume, Montpeller no era ni el lloc on dictava o inspirava la seva obra, ni una ciutat allunyada del seu pensament i fets quotidians: «quan la Reyna nostra mare se sentí prenys, entrà-sse-n a Montpeller; e *aquí* volc lo N. S. que fos lo nostre naiximent» (§ 5, Ag., p. 12); «Com de fet ell passà ja en Sicília per aquestes arts ensenyar al dit príncep, e venqué en Gènova, *aquí* li tramés N. S. Déu malautia qui s'apellava *pleuresis*» (id., *Primer del Crestià*, § 69, *NCL.* vi, 20.24); «molta companya del dit comte era ja a Saluça, qui havia dit al marquès lo jorn que-l comte seria *aquí*», BMetge (*Valter, NCL.*, 39.18); «aprés entrà per visitar lo sanct sepulcre de Jesús Crist, e *aquí* féu molt fervent oració», JoMartorell (Ag. I, 80); «tenguen lur bestiar — en tots los locs de sa se<n>yoria e que fassen *aquí* cortals francs de pascher», a. 1324 (*Cart. de Vilafranca de Conflent*, f° 7r).

Aquest matís de major vaguetat el feia exposat a usar-se una mica laxament, fins en casos que, en un rigor estricte, ja concorria amb *ací*, en especial quan es tractava del circumstancial de temps, expressat amb caràcter translàtic per un mot locatiu; i notem que això ho trobem ja a l'Edat Mitjana, i igualment per tot, fins en les regions que fins avui han servat més vigorós l'ús del seu concurrent *ací*, o sigui el Ross. i el P. Val.: «Fo adordonat que d'*aquí* enant negun --- home no gaus comprar erba segada per vendre ---», *Ordonament de Perpinyà*, de 1292 (*RLR* iv, 512); «havia un drut o amic --- de Santa Maria Magdalena, dix-li Jh. Chr.: —Yo-ls tendré secrets: guarda-t de *aquí* avant de peccar», StVicentF (*Quar.*, 168.123).

Es comprèn, doncs, que ja la situació medieval estava abocada, en si, a confusions posteriors, però sobretot a un tipus de parlar que ampliés molt el radi d'aplicació d'*aquí*, admetent-lo fins en els casos en què, no havent-hi oposició, entre relacions de 1.ª i de 2.ª persona, una moderada ampliació de l'ús d'*aquí* no corria perill de danyar la claredat. És l'estat de coses que s'ha fet inevitable en la llengua moderna i que solen practicar en el Principat i a Mallorca fins els escriptors de llenguatge rigorós; ho veiem així fins en el Prefaci de les *Normes Ortogràfiques* de 1913, on hi ha relació de lloc, però en el camp menys material (un escrit): «Les Normes Ortogràfiques *aquí* donades no són totes les que foren posades a deliberació ---». Res a dir contra tal extensió, mentre no es pretengui abolir l'ús distintiu d'*ací* i *aquí* en aquelles posicions (de lloc, en cartes, p. ex.), on és indispensable de mantenir-la inflexiblement. No se n'aparten els models moderns, en casos com: «*aquí* 'ls titans lluytaven, allà ciutats florien», «*aquí* estengué sos màrgens lo continent hesperi», *Atl.* (42, 42); «lo senyor, *aquí* hont lo veu, és un pobre fadrí rellotger, un rellotger de pervindre demà que 's planti», NOLLER (*Notes d. c.*, 21).

Ja hem vist que *aki* i *asi* conviuen en el Migjorn del Princ. (Sarroca, Els Torms), i des d'allà això continua fins a incloure-hi el Nord valencià: «*aquest* és viu --- en la ratlla Nord del P. Val. --- allà on són vives les paraules --- *aquí*=*abi* (castellà), *anar-hi*=*anar allà*» («El Camí», 30-ix-33); de fet jo mateix vaig anotar *kab aki* a Herbés (1961), amb pron. ben valenciana i no pas amb el valor de 'ací' ni tampoc el d'"allí, allà", sinó el que cal (mentre que a Alcúdia de Veo, que és en el Baix Espadà, però ja de llengua xurra, «el corriente *pak aki*» era en l'acc. castellana, 1961); gens de particular que en els pobles ribagorçans de la franja limítrofa faci el paper de primera persona: «hi ha dos horas d'*aki* a *ese* barranc» Espès, «allò ya és més ta *aki*» Esdolomada, 1957. En el vell folklore menorquí observo un cas on serva ben bé el valor tan medieval del ll. *ibi*: «tota persona qui vagi per la mar, am mal temps, fortes borrasques i aigos corrents, i que tengui 'l Sant Traspàs --- no morirà que no hagi confessat i combregat, i arribarà *aquí* aont més desitji» (Camps Merc., *Folk.* I, 68).

Algunes locucions esparses, merexedores d'atenció: d'*aquí*+expressió temporal, segurament més idiomà-